

TOIMEKSI -hanke 2020-2022
Työkykyohjelma
Hankesuunnitelma

Etelä-Pohjanmaan maakunta

Seinäjoen kaupunki
2020-2022

Sisällys

1 JOHDANTO	2
2 HANKKEEN TAUSTA	2
2.1 Aikaisemmat kehittämishankkeet	2
2.2 Työllisyyden hoidon nykytila	3
2.3 Yhteenveto kehittämistyön sekä työllisyyden kokonaisuudesta	4
3 HANKKEEN TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA TULOKSET	6
3.1 Hankkeen tavoitteet	6
3.2 Kuvaus Työkykyhankkeen sekä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelman ja Kuntakokeilun yhteensovittamisesta	10
3.3 Kuvaus Kelan ja TE-toimiston osallistumisesta työkykyohjelman toteutukseen	11
3.4 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma	12
3.5 Asiakkaiden ja järjestöjen osallistuminen hankkeeseen	12
3.6 Selvitys toiminnasta, saaduista kokemuksista ja tehdyistä arvioinneista	13
4 HANKKEEN ORGANISOINTI	13
4.1 Hankkeen toteutus, ohjaus ja talous	13
4.2 Hankkeen kustannukset	15
4.3 Viestintä	15
4.4 Riskit ja niihin varautuminen	16
4.5 Hankkeen toteuttamisaikataulu ja tulosten hyödyntäminen	16
5 SEURANTA JA ARVIOINTI	17

1 JOHDANTO

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan osatyökykyisille työttömille suunnattua työkykyohjelmaa sosiaali- ja terveysministeriön (STM) ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kesken. STM:n toimenpiteinä ohjelmaa toimeenpannaan hankkeissa, joille myönnetään valtionavustusta.

Työllisyyden kehittämisessä on maakunnassa tehty kehittämistyötä eri hankkeissa ja eri toimijaverkostoissa vuosien aikana. Hankkeita on toteutettu sekä työllisyyspoliittisina hankkeina ja ESR-hankkeina, painotuksia vaihdellen. Etelä-Pohjanmaan TOIMEKSI –työkykyohjelmassa 2020-2022 tullaan hyödyntämään viime vuosien kehittämistyötä ja parhaillaan käynnissä olevia ja alkavia kehittämishankkeita.

Työkykyhankeohjelman taustalle koottiin laaja-alainen ”työnyrkki” (edustus: sosiaalityö, TE-toimisto, Kela, TYP, ELY, työllisyyden kuntakokeilu, järjestö), jonka kanssa käytiin keskusteluja ja työpajoja hankkeen lähtökohdista, tarpeista, tilannekartoituksesta sekä hankkeen tavoitteista. Eskoon kohderyhmän hanketta valmisteltiin asiantuntijoiden ja verkoston kanssa.

Hankkeen tarkoituksena ja tavoitteena on yhdenmukaistaa ja vahvistaa kaikkein heikommassa työmarkkina-asetuksessa olevien vammaisten ja osatyökyisten palveluita Etelä-Pohjanmaalla. Yhdenmukaistamisen tavoitteena on mm. työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen, työllistyminen, yksilöllinen suunnitelma ja siihen tarvittava tuki. Ajatuksenamme on: jokainen on työkykyinen ja sopiva johonkin työhön. Työkykyohjelman täytäntöönpanossa tehdään saumatonta yhteistyötä tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelman kanssa ja luodaan toimivat tiimit työikäisille, jotka hyötyvät ja tarvitsevat monialaista tukea.

Tällä hankehakemuksella haetaan valtionavustushaun Työkykyohjelman molempiin tavoitekokonaisuuksiin:

- 1) työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusta sekä
- 2) tuetun työllistymisen menetelmät

2 HANKKEEN TAUSTA

Työkykyhankkeen molempiin tavoitekokonaisuuksiin osallistuvat kaikki Etelä-Pohjanmaan kunnat, maakuntaan kuuluu 17 kuntaa (Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva, Vimpeli ja Ähtäri) ja Isokyrö siirtyy Etelä-Pohjanmaan maakuntaan 1.1.2021 alkaen. Maakunnan väkiluku on Isokyrö mukaan lukien 193 207 (31.12.2019). Työkykyhanke on osa Tulevaisuuden sote-keskus –hanketta.

Tuetun työllistämisen menetelmät –toimenpidekokonaisuus jakautuu maakunnan kokonaisuuteen sekä Eskoon sosiaalipalveluiden kuntayhtymän kokonaisuuteen. Eskoon osahankkeen kohderyhmänä ovat erityisesti vammaiset asiakkaat: sosiaalihuoltolain työllistymistä tukevan toiminnan ja työtoiminnan, kehitysvammalain mukaisen työtoiminnan ja työhönvalmennuksen asiakkaat. Toisaalta myös asiakkaat, joilla ei ole kehitysvammadiagnoosia, mutta on neuropsykiatrista oireilua ja/tai oppimisvaikeuksia, jotka haittaavat päivittäistä toimintakykyä. Eskoon toiminta-alue on Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaan maakunta, josta pilottialueiksi on valittu Koivusillan toimintakeskus (Tervajoki), toimintakeskus Purje (Kristiinankaupunki) ja toimintakeskus Veturi (Pietarsaari). Eskoon hankekumppanina toimii kuntien ja yhteisten verkostojen lisäksi mm. Kuntoutussäätiö ja Ammattiopisto Luovi.

2.1 Aikaisemmat kehittämishankkeet

Etelä-Pohjanmaa on ollut aktiivinen toimija erilaisissa työikäisten sosiaalipalvelujen kehittämishankkeissa niin maakuntatasolla kuin valtakunnallisesti. Aikaisemmat hankkeet nivoutuvat luontevasti työkykyohjelman tavoitteiden alla hyödynnettäväksi.

Väli-Suomen alueen **SOS II - Sosiaalisesti osalliseksi sosiaalityöllä –hankkeen (2013-2015)** tavoitteena oli aikuissosiaalityön kehittäminen, asiakkaiden osallisuuden vahvistuminen heidän omissa palveluprosesseissaan ja palveluiden kehittämisessä yhdessä ammattilaisten kanssa.

Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallisessa kehittämishankkeessa, SOSKU-hankkeessa (2015–2018) [Seinäjoen osahankkeen](#) päätavoitteena oli asiakkaiden toimintakyvyn ja arjenhallinnan vahvistaminen sekä tukeminen ja osallisuuden edistäminen. Asiakkaat olivat työnhaun ulkopuolella olevia henkilöitä sekä työttömiä työnhakijoita, joilla oli haasteita osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin. Hankkeen orientaationa oli voimavara- ja ratkaisukeskeinen työote, avattiin sosiaalisen kuntoutuksen käsitteen määrittelyä, kehitettiin sosiaalisen kuntoutuksen yksilövalmennusta sekä kuntouttavaa työtoimintaa ja ryhmätoimintaa matalalla kynnyksellä sekä koottiin työntekijöille osaamispankki ja vahvistettiin asiakasnäkökulmaa.

Valtakunnallisessa **PRO SOS – Uudenlaista sosiaalityötä yhdessä rakentamassa –hankkeessa (2017-2019)** olivat mukana Etelä-Pohjanmaan sote-alueista Suupohja, Ilmajoki ja Kaksineuvoinen. Hankkeen tavoitteena oli varmistaa vahva asiakaslähtöinen ja vaikuttava sosiaalityö sosiaalihuoltolain hengen mukaisesti. Kohderyhmänä olivat kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ja erityistä tukea tarvitsevat aikuissosiaalityön asiakkaat. Hankkeessa kehitettiin mm. palvelutarpeen arviointia, taloussosiaalityötä, sosiaalista raportointia, yhteiskehittäjyyttä sekä Kela-kunta –yhteistyötä.

Osallisuutta moniammatillisesti – OSMO –hanke (2018-2020) toimi koko Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ja organisoitui osaksi Etelä-Pohjanmaan monialaista yhteispalvelua (TYP). Kohderyhmänä hankkeessa olivat monialaisen yhteispalvelun ja aikuissosiaalityön verkoston työelämän ulkopuolella olevat asiakkaat sekä heidän parissaan työskentelevät ammattilaiset. Hankkeen tavoitteena oli kehittää ja yhdenmukaistaa maakunnan alueella sosiaalista kuntoutusta ja monitoimijaisista työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä edistää ja vahvistaa asiakasosallisuutta alueella. OSMO-hankkeessa luotiin maakuntaan yhteinen sosiaalisen kuntoutuksen malli. Hankkeessa työstettiin myös sosiaalisen kuntoutuksen palvelukuvaukset. Lisäksi hankkeessa koostettiin sosiaalisen kuntoutuksen arviointipohjaa hyödyntämällä ICF-kuvauspohjaa. Hankkeessa tehtiin vahvaa yhteistyötä kokemustoimijoiden kanssa.

Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla toteutettiin vuosien 2017–2018 aikana **Toimintakykykeskuskokeilu (TOIKE) osana Sosiaali- ja terveysministeriön hanketta Osatyökykyisille tie työelämään (OTE)**. Hankkeen päätavoitteena oli vähentää alkavien työkyvyttömyyseläkkeiden ja pitkittyvien sairauspoissaolojen määrää maakunnassa. Hanke lisäsi työkykytietoisuutta ja työkyvyn tukemisen mahdollisuuksien tuntemista eri toimijoiden keskuudessa, työkyvyttömyyden ehkäisyn merkitys korostui koko terveydenhuoltojärjestelmässä. Projektissa maakuntaan rakentui matalan kynnyksen periaatteella toimiva asiakaslähtöinen toimintakykykeskus erikoissairaanhoidon kuntoutuksen yksikköön (lähetettä ei tarvita). Toimintakykykeskus toimii terveydenhuollon palveluketjuja yhdistävänä linkkinä kuntoutus- ja työllisyyspalveluihin sekä konsulttina muille työkyvyn tuen palveluille.

Työkyky-ohjelmaa edeltävä valtakunnallinen OTE-kärkihanke ja sen tuotokset sekä tulokset ovat myös merkittävä lähtökohta suunnitellulle hankkeelle. Lisäksi THL:n luotsaamalla osallistavan sosiaaliturvan kokeilulla ja sen tuloksilla on annettavaa suunnitellulle työkyky-hankkeelle.

2.2 Työllisyyden hoidon nykytila

Ohjaamo EP- hanke (2016-2019) oli osa valtakunnallista Kohtaamo -hankekokonaisuutta. Hankkeen aikana Etelä-Pohjanmaalle kehitettiin seitsemälle alueelle ohjaamotoimintaa ja hankkeen aikana avattiin ohjaamoja Ilmajolle, Kauhavalle, Alajärvelle, Kurikkaan sekä Kuusiokuntiin (Alavus, Kuortane, Ähtäri, Soini) ja Lapualle. Seinäjoen Ohjaamon osalta tehtiin hankkeen aikana valmistelutyötä ja se avautui vähän hankkeen päättymisen jälkeen 2019. Ohjaamoiden myötä nuorten asiakaspolut ovat oleellisesti lyhentyneet ja nuorten antama palaute on kiitettävää.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on TE-toimiston, kunnan ja Kelan yhteinen toimintamalli, joka palvelee pidempään työttömänä olleita työnhakijoita. Toiminta on alkanut Seinäjoella vuonna 2004 ja laajentunut lain myötä maakunnalliseksi vuonna 2015 (Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta

yhteispalvelusta 1369/2014). TYP:llä on Etelä-Pohjanmaan alueella kiinteä toimipiste Seinäjoella (AIMO, monialainen työllisyyspalvelu) ja 11 osa-aikaista toimipistettä; Alajärvi, Vimpeli, Alavus, Kuortane, Ähtäri, Lapua, Kauhava, Ilmajoki, Kurikka, Jalasjärvi, Kauhajoki.

AIMO, monialainen työllisyyspalvelu (2019-2020) on TEM:n alainen kumppanuuspilotti, jossa kokeillaan allianssimallia työ- ja yrityspalvelujen kehittämisessä. AIMO:n sopimusosapuolina ovat Kela keskinen vakuutuspiiri, E-P:n TE-palvelut, Seinäjoen kaupungin sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelut sekä ELY-keskus ja Sedu. AIMO:n tavoitteena on nopeuttaa asiakkaiden siirtymiä työhön ja koulutukseen tai löytää heille jokin muu, tilanteeseensa sopiva ratkaisu. AIMO sulautuu osaksi kuntakokeilua vuoden 2021 alusta lähtien.

Seinäjoen kaupunki ja Ilmajoen kunta ovat mukana vuosina **2021-2023 toteutettavassa työllisyyden kuntakokeilussa**. Työllisyyskokeilun tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kuntakokeilussa mennään kohti laadukasta ja tiivistä yhteistyötä tehokkaiden työllisyyspalveluiden löytämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi. Vahvaan vaikuttavuuteen tarvitaan sitoutuneisuutta, resursseja, palveluja ja vahvaa osaamista. Työkykyohjelman/hankkeen tavoitteet ovat yhteneväiset kuntakokeilun tavoitteiden kanssa.

Seinäjoen kaupungin työllisyyspalvelut ja tuetun työn yksikkö (vammaispalvelut). Seinäjoen kaupungin työllisyyspalvelut ovat osa monialaista työllisyyspalvelua AIMOa. Asiakaskunta on moninaista: osatyökykyisiä, nuoria, maahanmuuttajia ja heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä. Työllisyyspalveluissa tukea ja apua tarjotaan myös työnantajille työllistymisen vaihtoehtoihin liittyen. Työllisyyspalveluiden työvalmentajat hyödyntävät TE-palveluita ja sosiaalipalveluita (mm. työkokeilu, palkkatuettu työ, kuntouttava työtoiminta) asiakasprosesseissa. Lisäksi työnhakijoiden tarpeiden mukaan ohjataan koulutuksiin ja valmennuksiin. Palvelu on tarkoitettu työikäisille henkilöille, joilla on kehitysvamma sekä muille henkilöille, jotka tarvitsevat työllistymisessä erityistä tukea. Tuetun työn ja avotyötoiminnan ohjaus tarjoaa apua työn löytämisessä, työhön perehdytyksessä ja antaa riittävän tuen työhön. Avotyötoiminnan tavoitteena on toimintakyvyn ylläpitäminen tai kuntoutuminen avoimille työmarkkinoille saakka.

Etelä-Pohjanmaan TE-toimistossa osatyökykyisten työllisyyden edistämiseen on panostettu viime vuosina erilaisia hankkeita (ESR-hankkeet, työllisyyspoliittisella avustuksella tuetut hankkeet) ja ostopalveluja hyödyntämällä sekä omaa toimintaa kehittämällä.

Kelan perustehtäviä ovat myös työ- ja toimintakyvyn tukeminen ja asiakkaan oman elämänsä hallinnan parantaminen. Osatyökykyisten työkykyisyyden ja työelämävalmiuksien parantaminen on Kelan perustehtävän ja strategisten päämäärien kannalta keskeinen asia. Asiakas liikkuu eri viranomaisten palveluissa (TE-palvelut, terveydenhuolto, sosiaalityö, kunnan työllisyyspalvelut ja Kela). Kelan etuudet ja palvelut ovat osa osatyökykyisten monialaista palvelukokonaisuutta. Kelan osuus asiakkaan työllistymisedellytysten parantamisessa voi olla esimerkiksi toimeentulon, asumisen ja opintoedellytysten turvaaminen etuuksien avulla sekä työ- ja toimintakyvyn parantaminen etuuksien ja palveluiden avulla.

2.3 Yhteenveto kehittämistyön sekä työllisyyden kokonaisuudesta

Etelä-Pohjanmaan TOIMEKSI –hankkeen suunnitelman valmistelussa kartoitettiin tarpeita, jotka ovat nousseet verkoston yhteisestä tekemisestä, aikaisemmista hankkeista sekä tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen valmistelusta. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen hankkeen valmistelussa nousi erityisesti esille paljon palveluja tarvitsevien, haavoittuvassa asemassa olevan työikäisen väestön haasteet ja palvelujen tarpeet ja vajeet.

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän kokemus on, että välinpintoajien joukko vain kasvaa ja nykyinen palvelujärjestelmä ei kykene löytämään vaikuttavia palvelupolkuja yksilöllisistä lähtökohdista esiin nouseviin pulmiin. Kokonaisuudessaan Etelä-Pohjanmaan maakunnassa on seuraavia tarpeita, joita työkykyhankkeen kautta edistetään yhteistyössä olemassa olevien verkostojen ja toimijoiden kanssa:

1. Alueella on edelleen toimialoja, joilla on pulaa osaavista työntekijöistä ja toisaalta maakunnan väestökehityksen ennusteet näyttävät sen, että jokaisella työtä hakevalla on merkitystä työmarkkinoiden toimivuuden kannalta.
2. Etelä-Pohjanmaalla rakennetyöttömyyden piiriin kuuluvista asiakkaista lähes neljännes omaa työllistymiseen vaikuttavan diagnoosin (TEM Työnvälitystilasto maaliskuu 2020).
3. Rakennetyöttömissä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden suhteellinen osuus on Etelä-Pohjanmaalla muuta maata korkeampaa. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden osalta rakennetyöttömyys pitkäaikaistyöttömyyden perusteella on myös yleisempää kuin muilla rakennetyöttömillä (TEM Työnvälitystilasto maaliskuu 2020). Koronatilanteen vaikutuksen myötä riski työttömyyden pitkittymiseen arvioidaan myös olevan suurempaa osatyökykyisten kohdalla.
4. Isompien /vahvempien organisaatioiden kautta osaaminen lisääntyisi ja asiakkaille pystyttäisiin tarjoamaan monipuolisempia ja vaikuttavampia palveluja
5. Toimintamallit maakunnan sisällä eri toimijoiden kesken ovat tällä hetkellä erilaisia, asiakkaat saavat erilaista palvelua riippuen asuinkunnasta
6. Varhaiseen tunnistamiseen, asioiden puheeksi ottamiseen ja eteenpäin viemiseen varhaisessa vaiheessa ei ole yhdessä sovittuja toimintamalleja ja työmenetelmiä
7. Monialaisten, joustavien ja ketterien palvelujen saanti ei ole alueella riittävän suunniteltua, säännönmukaista ja yhtenevää
8. Asiakkaan saaman palvelukokonaisuuden yhteensovittaminen ei ole systemaattista (mm. etuudet)
9. Tällä hetkellä joudutaan kikkailemaan, että asiakas saa hänelle kuuluvat etuudet. Tavoitteena on, että asiakas ei saa sanktioita vaan palveluja ja etuuksia, oikeaan aikaan. Sosiaaliturvauudistus huomioidaan kehittämistyössä (mm. Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilu, THL 2018-2019).
10. Eskoon kohderyhmälle ei ole yhteisesti sovittua ja käytössä olevaa toimintamallia ja työkaluja työ- ja toimintakyvyn tunnistamiseen ja arviointiin

Kuntien rooli työllisyydenhoidossa on kasvanut 2000-luvulta lähtien. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001), työmarkkinatuen rahoitusvastuiden uudelleen jaot (Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 1217/2005; Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 1370/2014), (Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014) ja muutokset sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) ovat tuoneet työllisyydenhoidon ja aktiivipolitiikan entistä tiiviimmin kunnan ja erityisesti sosiaalityön toimialaan. Työkykyohjelma (STM julkaisuja 2020:1) jatkaa kunnallisen sosiaali- ja terveyshuollon sitouttamista yhä tiiviimmin työllisyyden hoitoon sekä löytämään monitoimijaisia ratkaisuja, joilla osatyökykyisiä tuetaan siirtymässä kohti avoimia työmarkkinoita.

Etelä-Pohjanmaalla kunnat ovat eriasteisesti kiinnostuneita työllisyydenhoidon ja erityisesti heikoissa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistyvyyden tukemisesta. Tarjolla on aktivointia sosiaalityössä ja TYP-toimessa, erilaisia työtoimintayksiköjä, etsivää nuorisotyötä ja työvalmennusta sekä kuntien palkkatukityöpaikkoja ja kuntien yrityksille kohdentamaa tukea mm. nuorten kesätyöllistämiseen. Sosiaalityö on ollut aktiivinen heikossa työmarkkina-asemassa olevien/osatyökykyisten palvelujen kehittämisessä. Alueella on kehitetty mm. sosiaalisen kuntoutuksen palveluja (OSMO-hanke ja kunnat) ja työpajojen toimintaa. Alueella toimii ns. TYSO-verkosto, joka kokoaa sosiaalisen työllistämisen ja työelämäosallisuuden toimijoita yhteen (Innokylä ja Facebook). Alueen kunnista Seinäjoki ja Ilmajoki ovat mukana kuntakokeilu 2:ssa.

Osana edellisen hallituskauden sote-makuvalmistelua sosiaalityö oli mukana valmistelemassa yhteistä näkömää työllisyyden hoidon palveluihin mm. TE-toimen ja Kelan kanssa. Työjakoa ja yhteistyötä mallinnettiin eri asiakasryhmien osalta ja pyrittiin löytämään toimivia palveluja ja -malleja maakunnassa toteutettavaksi. Sosiaalisen kuntoutuksen sisältöjä ja toimintatapaa on kehitetty, vaikka varsinaisesti SHL 27§:n mukaisten palvelujen käyttö on edelleen vähäistä. Kehittämistyössä hyödynnettiin mm. valtakunnallisen PRO SOS – hankkeen ja alueellisen OSMO – hankkeen tuloksia ja kehittämistä sekä Osku-hankkeen työtä. Maakunnassa tehdään paljon yhteistyötä, mm. yhteisen sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän käyttöönoton valmistelu yhteneväisin määräyksin on käynnissä tällä hetkellä.

Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston työttömyysaste on valtakunnallisesti verrattuna ollut pitkään maan matalimpia ja työllisyysaste korkeimpiin kuuluvia. Itsensä työllistämisen pitkät perinteet näkyvät pienten ja keskisuurten yritysten määrässä. Osatyökykyisten työntekijöiden palkkaukseen liittyvät riskit punnitaan tarkasti ja osin myös vastuisiin liittyvä virheellinenkin tieto on osaltaan vaikuttamassa palkkauspäätöksen tekemiseen. Työmarkkinoilla eletään hyvin poikkeuksellista aikaa (Korona), jossa Etelä-Pohjanmaallakin siirryttiin työvoimapulasta työvoiman ylitarjontaan hetkessä.

3 HANKKEEN TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA TULOKSET

Työkykyohjelman mukaisesti Etelä-Pohjanmaan TOIMEKSI-hankkeen päätavoitteena on edistää osatyökykyisten työllistymisen edellytyksiä sekä työ- toimintakykyä ja yhteiskunnallista osallisuutta – sopivaa työtä kaikille.

3.1 Hankkeen tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset

TOIMEKSI-hankkeessa kehitetään työkykyohjelman molempia toimenpidekokonaisuuksia:

- 1) Työkyvyn tuki osaksi Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystyökeskusta
- 2) Tuetun työllistymisen menetelmät

TOIMEKSI-hanketta viedään eteenpäin monialaisena kehittämistyönä. Monialaisuudella tässä hankkeessa tarkoitetaan seuraavia sidosryhmiä, joita ovat mm. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystyökeskus, kunnat/työllisyyden hoito, Eskoon sosiaalipalveluiden kuntayhtymä, TE, ELY, kuntakokeilut, TYP, ohjaamot, työpajat, muut työllisyys Hankkeet, Kela, työterveys, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, asiakkaat/kokemusasiantuntijat, järjestöt, kehittämisorganisaatiot ja muut sidosryhmät.

Seuraavissa taulukoissa 1., 2. ja 3 on kuvattu eri toimenpidekokonaisuuksien tavoitteita, toimenpiteitä sekä kehittämistyöhön liittyviä tuloksia ja mittareita.

Taulukko 1. TOIMEKSI –hankkeen ”Työkyvyn tuki osaksi Tulevaisuuden sote-keskusta” toimenpidekokonaisuuden tarkennetut tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset/mittarit.

Toimenpidekokonaisuus 1. Työkyvyn tuki osaksi Tulevaisuuden sote-keskusta		
Tavoite	Toimenpide	Tulokset, mittarit
1. Alueella on toimiva työkyvyn tuen palvelukokonaisuus	Kartoitetaan nykyinen työkyvyn tuen kokonaisuus	Nykytilakartoitus on tehty
	Kootaan alueelliset monialaiset kehittäjätiimit	Monialaiset kehittäjätiimit on koottu
	Rakennetaan työkyvyn tuen palvelukokonaisuus	Työkyvyn tuen palvelukokonaisuus on koottu ja mallinnettu
	Luodaan asiakasvastaavamalli	Asiakasvastaavamalli on käytössä
	Tunnistetaan ja arvioidaan työkykykoordinaattorin tehtävä(t)	Työkykykoordinaattorin rooli on selkiytynyt osana työkyvyn tuen palveluja
2. Työkyvyn tuen prosessi on rakennettu monialaisesti ja yhdessä	Vahvistetaan varhaista työkyvyn tuen tarpeen tunnistamista	Eri toimijat tunnistavat roolinsa varhaisessa työkyvyn puuttumisen tunnistamisissa
	Kuvataan asiakkaiden ohjautuminen työkyvyn tuen palveluihin (vireilletulo)	Asiakkaiden ohjautuminen on kuvattu osana prosessimallinnusta
	Toteutetaan palvelutarpeen arviointi tarpeenmukaisessa ja riittävässä laajuudessa hyödyntäen erilaisia mittareita	Työkyvyn tarpeiden tunnistaminen ja mittaaminen on osa sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointia sekä muiden toimijoiden vastaavia kartoituksia työikäisillä
	Osana työkyvyn tuen suunnitelmaa vahvistetaan omatyöntekijän tai muun vastuushenkilön nimeämistä asiakkaalle	Työkyvyn tuen asiakkailla on nimetty oma-/ vastuutyöntekijä
	Työkyvyn tuen järjestämistä koskevia päätöksiä yhdenmukaistetaan	Päätökset on yhdenmukaistettu
	Työkyvyn tuen palvelujen toteutumista ja asiakasvaikuttavuutta seurataan	Alueella on käytössä yhtenäiset mittarit seurantaan
3. Työ- ja toimintakyvyn arviointi on tunnistettu palvelutarpeen osapro-sessina	Kartoitetaan nykytila huomioiden OSMO-hankkeessa tehty aikaisempi kehittämissuunnitelma	Nykytilakartoitus on tehty
	Päivitetään ja vahvistetaan työkykyarviointin yhtenäistä toimintatapaa asiakkaita osallistaen	Työ- ja toimintakyvyn arviointi on mallinnettu ja työkyvyn toimintaohjetta on täydennetty ja sen käyttöön otto juurrutettu koko alueella
	Sovitaan maakunnallisesti käytettävistä työ- ja toimintakyvyn mittareista	Käytettävistä mittareista on sovittu alueellisesti
	Vahvistetaan ja yhtenäistetään moniammatillisia työkyvyn tuen tiimejä (TYKE-tiimit) asiakastyön tukena yhdessä asiakkaiden kanssa	Asiakastyötä tukevat TYKE-tiimit on juurrutettu osaksi sote-keskuksen toimintaa

Taulukko 2. TOIMEKSI –hankkeen ”Tuetun työllistymisen menetelmät” toimenpidekokonaisuuden tarkennetut tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset/mittarit.

Toimenpidekokonaisuus 2. Tuetun työllistymisen menetelmät		
Tavoite	Toimenpide	Tulokset, mittarit
1. Sosiaalihuollon rooli työkyvyn ja työhön sijoittumisen tukemisessa on vahvistunut	Kartoitetaan työkyvyn tuen palvelujen nykytilanne sosiaalihuollossa	Nykytilakartoitus on tehty
	Yhteensovitetaan (mm. TE, Kela) ja porastetaan eri lakien perusteella järjestettävät työkyvyn tuen palvelut yhdessä asiakkaiden kanssa	Kuvataan ja mallinnetaan sosiaalihuollon ja yhteistyökumppaneiden työkyvyn tuen palvelut Innokylään
2. Sosiaalihuoltolain mukaisella työtoiminnalla ja työllistymistä tukevalla toiminnalla on selkeä rooli ja yhtenäinen toteuttamismalli maakunnassa	Toteutetaan alueellinen kartoitus SHL 27d ja e §:n käytöstä maakunnassa	Kartoitus on tehty
	Yhteensovitetaan ja eriytetään ko. palvelua sosiaalisen kuntoutuksen palvelusta valtakunnallisten linjausten mukaisesti (TEOS)	SHL työtoiminta ja työllistymistä tukeva toiminta on otettu käyttöön jokaisessa alueen kunnassa
	Selvitetään alihankintamallin käyttömahdollisuutta alueella	Selvitys on laadittu
	Luodaan alueellinen toimintatapa alihankintamallista	Toimintatapakuvaus on laadittu
3. Tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen käyttö on osa sosiaalihuollon palveluja maakunnassa	Kouluttaudutaan laatukriteerien mukaiseen tuetun työllistymistyöhönvalmennusmalliin sekä mahdollisesti eatkoulutukseen	Alueella on laatukriteerit täyttävän työhön valmennusmallin koulutuksen käyneitä työvalmentajia
	Kehitetään työhönvalmennusta osaksi muita sosiaalipalveluja ja varmistetaan mallin käyttöönotto sosiaalihuollon palveluna	Sosiaalipalveluissa tehdään työhönvalmennusta koskevia päätöksiä

Taulukko 3. ”Tuetun työllistymisen menetelmät” Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän toimenpidekokonaisuuden tarkennetut tavoitteet, toimenpiteet ja tulokset/mittarit.

Toimenpidekokonaisuus 2. Tuetun työllistymisen menetelmät, Eskoon osahanke		
Tavoite	Toimenpide	Tulokset, mittarit
4. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymässä ja toiminta-alueella on käytössä, valitulla asiakasryhmällä, työkykyä edistävä toimintamalli, jota voidaan levittää eri maakuntiin Alatavoite: Työ- ja toimintakyvyn työkalut on koottu verkoston yhteiseen käyttöön ja niiden käytön osaaminen on varmistettu	Kootaan työ- ja toimintakyvyn tunnistamisen tukena käytettävät työkalut ja sovitaan niille paikka. esim. Spiral –työkalu Varmistetaan eri viranomais- ja yhteistyötahojen osaaminen työkalujen käyttöön Toteutetaan työvalmentajille case-pohjaisesti systemaattiset työnohjaukselliset konsultaatiot	Alueella on laatukriteerit täyttävän työkykyä edistävän valmennusmallin koulutuksen käyneitä työvalmentajia Käytettävät työkalut on sovittu ja koottu yhteen Työkalut ovat verkoston käytössä Työnohjaukselliset konsultaatiot käytössä, asiakkaat (kpl)
Alatavoite: Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin työkalut on koottu verkoston yhteiseen käyttöön ja niiden käytön osaaminen on varmistettu	Kootaan työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tukena käytettävät työkalut verkoston yhteiseen käyttöön Varmistetaan eri viranomais- ja yhteistyötahojen tarvittava osaaminen niiden käyttöön Yhteistyö Kuntoutussäätiön kanssa	Käytettävät työkalut on sovittu ja koottu yhteen Työkalut ovat verkoston käytössä
Alatavoite: Asiakkaat ovat mukana työ- ja toimintaympäristöjen kehittämisessä ja testauksessa, asiakkaan toimijuutta vahvistuen, moninaiset työympäristöt ovat käytössä	Testataan pilottiasiakkaiden avulla asiakkaan erilaisia työ- ja toimintaympäristöjen alustoja, hyödyntäen toimijuutta vahvistavia valmennusmenetelmiä Työympäristöjen käyttöönotto, pilotoinnin avulla, esim. kahvila	Asiakkaat käyttävät säännönmukaisesti työympäristöjä (kpl) Kuinka monta erilaista työympäristöä on asiakkaiden käytössä (kpl)
Alatavoite: Asiakkaan asiointi on sujuvaa ja asiantuntijat ovat käytössä tarpeen mukaisesti	Sovitaan toimintatapa, millä varmistetaan eri asiantuntijoiden saaminen joustavasti asiakkaan asiaan mukaan.	Eri asiantuntijat on saatavilla asiakkaan asiointiin, sovitun toimintatavan mukaisesti. Asiakaskokemustiedon kerääminen säännöllisesti (kpl)
Alatavoite: Kuntoutuksen ja työllistämisen vaikuttavuutta tehostavat menetelmät ja tukitoimet ovat ammattilaisten tiedossa ja käytössä	Tehdään näkyväksi kuntoutuksen ja työllistämistä edistävien palvelujen vaikuttavuutta tehostavia menetelmiä ja tukitoimia, verkottamalla toimijoita yhteisissä työpajoissa	Menetelmät ja tukitoimet ovat käytössä. Yksiköt, joissa on käytössä (kpl)

Hankkeen toimeenpanoa varten mukana olevat organisaatiot kokoavat hankkeen läpivientiä edistävän monialaisen kehittäjätiimin. Sen tehtävänä on varmistaa hankkeen toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen, jalkautuminen ja juurtuminen osaksi alueensa perustoimintaa. Kehittäjätiimeihin kutsutaan keskeiset toimijat mukaan lukien alan järjestöjä ja kehittäjäasiakkaat. Hankkeen toimeenpanoon kuuluu maakuntatason työpajatyöskentelyä ja koulutusta hankkeen eri toimenpiteiden osalta. Ohjelman mukaiseen valtakunnalliseen kehittämistyöhön osallistutaan aktiivisesti ja sitoudutaan mahdollistamaan hankkeessa toimivien ammattilaisten osallistuminen Työkykyohjelman järjestämiin koulutuksiin.

Työkykyohjelman toteuttamisessa huomioidaan erityisesti seuraavat riippuvuudet

- Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –hanke 2020-2022
- Rakenneuudistus -hanke vuosille 2020-2021, siinä vahvasti mukana Työkykyhankkeeseen kuuluvat elintapaohjaus ja HYTE- toiminta yhteistyössä kuntien kanssa.
- Alueella käynnistyy Työllisyyden kuntakokeilut (Seinäjäki ja Ilmajoki) 1.1.2021 sekä toinen kuntakokeilu 1.3.2021
- Työllisyyspoliittinen hanke, Fokustuu (1.3.2020-28.2.2023)
- AVAIN-mittaristokokeilu (mittarin integrointi osaksi asiakassuunnitelmaa ja sen arviointia 2020-2022, THL pilotti, alue on ilmoittautunut mukaan)
- Maakunnallinen hyvinvointisuunnitelma ja –kertomustyö (Rakenneuudistus)

3.2 Kuvaus Työkykyhankkeen sekä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelman ja Kuntakokeilun yhteensovittamisesta

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen tarkoituksena, kuten myös Työkykyhankkeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja vahvistaa Etelä-Pohjanmaan kuntien (mukaan lukien Isonkyrön kunta) sosiaali- ja terveydenhuollon, TE-toimiston, Kelan ja muiden sidosryhmien palvelukokonaisuutta toimintaympäristön muutosten sekä palvelutarpeen mukaisesti. Tavoitteena on, että kaikesta palvelusta tulee asiakkaalle lisäarvoa. Asiakas kohdataan siten, että hänen palvelutarpeeseensa vastataan toteuttamalla työ- ja toimintakyvyn arviointi tarkoituksenmukaisesti ja systemaattisesti.

Ohjaus, neuvonta sekä asiakas- ja palveluohjaus toimivat osana sekä matalan kynnyksen palveluita, niin että asiakkaan tilanne huomioidaan aina monialaisesti ja yhdellä yhteydenotolla asiakas saa tarvittavaa ohjausta ja palvelua. Joka sektorilla on tavoitteena yhdenmukaistaa työkäytäntöjä ja palveluketjuja monialaisiksi toimintamalleiksi. Palvelujärjestelmää kehitetään siten, että alueellinen tasa-arvo palveluiden saatavuudessa, laadussa ja integraatiossa toteutuu. Muutosjohtamisella mahdollistetaan koko toimintakulttuurin muutos, jossa keskeisiä tekijöitä ovat mm. ihmislähtöinen osallisuus ja monialaiset tiimit, tiedolla johtaminen, yhteiset pelisäännöt ja ketterä kehittäminen.

Työkykyhankkeen osalta yksi merkittävin yhtäläisyys Tulevaisuuden sote-keskusohjelman kanssa on monialaisuus ja yhteen toimivuus. Erityisesti paljon palveluja tarvitsevien kohdalla palvelujen kehittäminen on ajankohtaista ja moniammatillinen toiminta eri hallintojen yli on välttämätöntä osatyökykyisten kohdalla, samoin kun omatyöntekijämallien käyttöönotossa. Tavoitteena on vahvistaa alueellista ja monitoimijasta yhteistyötä sidosryhmien kanssa ja luoda sitä kautta tasavertaisuutta palvelujen saatavuuteen ja laatuun. Yhteistyö myös palvelun tuottajien (esim. julkiset, yksityiset ja järjestöt) kanssa on huomioitava erityisesti työkyvyn arvioinnissa ja sen lisäämisessä. Yhteiset käytänteet ja yhteinen ekosysteemi jaetaan kaikkien toimijoiden kesken. Palvelukanavien edelleen uudistaminen on erityisesti keskiössä molemmissa ohjelmissa ja niiden uudistaminen liittyy myös Rakenneuudistuksen kokonaisuuteen alueella.

Työkykyohjelman ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen täytäntöönpanossa toimintoja toteutetaan alueen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden, lakisääteisten kuntayhtymien ja sidosryhmien kypsyysvaiheen mukaisessa aikataulussa. Alueellinen palvelujen ja toimintamallien yhdenmukaistuminen toteutuu koko hankekauden aikana tavoitteiden mukaisten toimenpiteiden mukaan.

Tulevan työllisyyden kuntakokeilun valmistelutyössä on näyttäytynyt erittäin tärkeänä osatyökykyisten työllistymisen väylien vahvistamisen. Osatyökykyiset ovat suuri osa kuntakokeilun asiakasryhmää. Kuten työkykyhankkeessa, myös kuntakokeilussa tavoitellaan samaa päämäärää ja tavoitetta: työllistymistä, monitoimijasta palvelukokonaisuutta sekä tiivistä yhteistyötä tarvittavien toimijoiden kesken. Yhteinen kehittäminen vaatii riittävää resursointia, jotta uusia malleja kyetään kehittämään ja myöhemmin myös juurruttamaan pysyväksi toiminnaksi. Työkykyhankkeeseen on myös kuntakokeilun osalta selkeä tarve ja tahtotila, jotta kokonaisvoimavarat saadaan laajasti käyttöön asiakaskunnan hyväksi. Tähän tarvitaan myös koulutusta ja osaamisen vahvistamista.

3.3 Kuvaus Kelan ja TE-toimiston osallistumisesta työkykyohjelman toteutukseen

Kelan osallistuminen työkykyohjelman toteutukseen: Monet vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt, jolla on työ- tai toimintakyvyn ongelmia, ovat Kelankin asiakkaita. Osana monialaista verkostoa varmistamme, että tuen tarve tunnistetaan Kelassa ja toisaalta muut viranomaiset tunnistavat Kelan palveluiden tarpeen. Näin asiakas saatetaan monialaisten palveluiden piiriin ja yhteistyössä suunnitellulle asiakaslähtöiselle palvelupolulle. Siksi on tärkeää, että kumppanuusverkostossa tunnemme eri tahojen tarjolla olevat mahdollisuudet ja että osaamme hyödyntää työkyvyn tuen palvelukokonaisuutta asiakkaan hyväksi.

Kela on mukana lainsäädännön kehittämisessä. Kun Kela on mukana työkykyhankkeen kehittämistyössä, saadaan asiakaslähtöinen tieto lainsäädännön kehittämisen tueksi ja tulevaisuuden palvelut ja etuudet rakentuvat yhä paremmin vastaamaan asiakkaiden tarpeita.

Osatyökykyisten työllistymisen edellytyksiä voidaan edistää Kelan etuuksilla ja palveluilla. Asiakkaan kannalta kokonaisvaltaisempaan tulokseen päästään, kun asiakkaan tilanteesta tunnistetaan ja kartoitetaan myös Kela-yhteistyön tarve. Kun Kela on riittävän aikaisessa vaiheessa asiakkaan asioiden kartoituksessa mukana ja varmistetaan Kelan palvelujen ja etuuksien oikea-aikaisuus, päällekkäinen työ vähenee. Kelalla on kokemusta ja osaamista osatyökykyisten palvelujen suunnittelusta ja koordinoinnista. Esimerkiksi Kela toimi kumppanina Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla toteutuneessa TOIKE-hankkeessa. Hankkeen aikana Kelasta ohjattiin Toimintakykykeskuksen palveluun asiakkaita, joilla oli pitkittyneen työkyvyttömyyden uhka. Lisäksi Kela toimi kumppanina hankkeen suunnittelussa ja monialaisessa verkostossa.

Kelan etuuksilla turvataan asiakkaan arjessa selviytymistä, toimeentuloa sekä työ- ja toimintakykyä. Terveystieteiden ohella osatyökykyisillä saattaa olla elämänhallinnan haasteita, asumisongelmia ja työttömyyden aiheuttamia haasteita sosiaalisissa taidoissa. Kela pystyy vastaamaan kokonaisvaltaisesti eri etuuksien avulla mm. toimeentulon, asumisen ongelmiin työllistymistä tukevan valmennuksellisen kuntoutuksen ohella. Asiakkaan luottamus viranomaisiin kasvaa ja yhteistyökyky vahvistuu. Tällöin asiakkaan voimavarat ja motivaatio kohdentuvat entistä paremmin työllistymisen polulla etenemiseen.

Kela tarjoaa ja järjestää työ- ja toimintakykyä edistäviä kuntoutuspalveluja, moniammatillista konsultointia työkykyyn liittyvissä tilanteissa. Osatyökykyisten henkilöiden kuntoutustoimien pohjana on hyvä olla laaja-alainen toimintakykykartoitus. Työkyvyn etuusasioihin liittyvissä lääketieteellistä neuvontaa kaipaavissa tilanteissa Kela voi tarjota myös tarvittaessa asiantuntijalääkärin konsultaatiomahdollisuutta.

Osana Työkykyohjelmaa on mahdollisuus kehittää toimintamalleja Kelan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kelalla on valtakunnallisesti ja alueellisesti kehitettyjä toimintamalleja tukea tarvitsevien asiakkaiden moniammatillisista palveluista, joita voidaan kehittää vastaamaan paremmin tämän kohderyhmän tarpeita.

Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi digitaalisten välineiden avulla ja/tai kasvokkain. Luottamuksen rakentaminen paranee, jos toimitaan kasvokkain, mutta verkostoyhteistyötä voidaan usein toteuttaa onnistuneesti myös teknisin välinein/digitalisaation tuella. Yhteistyötä tiivistämällä opitaan entistä paremmin tunnistamaan yhteistyötä vaativia asiakastilanteita ja riskitekijöitä sekä mahdollisuuksia eri toimijoiden tarjoamiin palveluihin.

TE-toimiston osallistumisesta työkykyohjelman toteutukseen: Etelä-Pohjanmaan TE-toimistossa aloittaa kesäkuun alussa toimiston ensimmäinen työkykykoordinaattori, jonka tehtävänä on työllistymisen edistämisen näkökulmasta luoda mahdollisuuksia työmarkkinoille ja kehittää sekä toimiston sisäistä että ulkoista verkostoyhteistyötä osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksien edistämiseksi. Suunnitelmissa on myös yhden tai kahden henkilön palkkaaminen yritysrajaan etsimään ja räätälöimään työllistymismahdollisuuksia osatyökykyisille. Resurssien lisääminen ja toiminnan kehittäminen Työkykyohjelman valtionavustuksen kautta tukee myös TE-toimiston työkykykoordinaattori-toiminnan vaikuttavuutta.

Osatyökykyisten työllistymisen edistämisen tarpeet eivät tarkoita ainoastaan TE-palveluja vaan asiakas usein käyttää ja hyötyy useiden eri toimijoiden työkykyä tukevista palveluista. Näiden palveluiden saatavuus tai

huomioiminen osana asiakkaan työllistymiseen tähtäävää palvelupolkua vaatii paitsi yhteistyötä eri toimijoiden kesken myös huomattavaa tietoisuuden lisäämistä eri toimijoiden palveluista ja erilaisten palvelumahdollisuuksien yhteensovittamista.

Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto pitää tärkeänä kaikkien osatyökykyisten työ- ja toimintakykyä, yhteiskunnallista osallisuutta ja hyvinvointia tukevien toimijoiden osallistumista ja osallistamista työkykyohjelmassa. Yhteistyöllä ja yhdessä tekemällä saadaan asiakkaiden palvelupolkuihin selkeyttä, mahdollisesti palvelujen hankintaan uusia innovaatioita ja ennen kaikkea pystytään huomioimaan kaikki asiakkaan työllistymiseen vaikuttavat osa-alueet. Samalla edistetään merkittävästi asiakkaiden kanssa työskentelevien osaamisen kehittymistä. Näin työllistymistä tukevan palvelukokonaisuuden toimivuudelle luodaan parhaat mahdolliset edellytykset.

3.4 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden ohjelman suunnitelmassa Etelä-Pohjanmaalla on tehty ennakkoinnin ja ennaltaehkäisyyn toteuttamiseen toimenpide-ehdotuksia, joita voidaan hyödyntää työkykyohjelman kanssa monialaisesti sote-keskuksessa ja verkostossa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vahvistaminen maakunnassa on osa Rakenneuudistushanketta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on suunniteltu toteutettavan mm. seuraavia toimenpiteitä Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa:

- Kartoitetaan yhdyspinnat maakunnassa toimiviin hyvinvointia ja terveyttä edistäviin eri toimijoihin ja hankkeisiin. Toiminnan selkiyttämällä ja yhteistyöllä eri toimijoiden kesken mahdollistetaan nykyisten resurssien tehokas käyttö (sisältyy Rakenneuudistushankkeeseen).
- Lisätään yhteisösosiaalityötä ja aikuisten matalan kynnyksen (walk in) kohtaamispaikkoja ja etsivää työtä hyödyntäen olemassa olevia valtakunnallisia ja alueellisia hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja (esimerkiksi PRO SOS- ja Osallisuutta moniammatillisesti OSMO-hankkeessa kehitetyt toimintamallit)

Alueella on toteutettu myös useiden järjestöjen osalta hankkeita (TYPO), jotka liittyvät työllisyyteen ja asiakkaan hyvinvointiin ja oman elämän hallintaan. Tällä hetkellä on menossa mm. Oma Polku II -hanke, joka on Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry:n hallinnoima työllistämishanke, kohderyhmänä pitkäaikaistyöttömät, nuoret ja maahanmuuttajat (samoin kun Kuntakokeilussa). Hanke toimii Seinäjoella ja Kuusiokunnissa (Alavus, Kuortane, Soini, Ähtäri). Hankkeella on optio toimia 30.4.2023 saakka. Työvalmennuksen avulla asiakasta autetaan löytämään polku kohti työelämää, mutta myös annetaan kannustavaa elintapaneuvontaa, ei tuloksia vaativaa. Tavoitteena on työkykyä kohottamiseen uusia toimintatapoja ja -malleja.

3.5 Asiakkaiden ja järjestöjen osallistuminen hankkeeseen

TOIMEKSI -hankkeen suunnittelussa on ollut mukana Invalidiliitto ry:n työelämä- ja yrittäjyyden asiantuntija. Hankkeessa suunnitellaan asiakkaiden ja järjestöjen ottamista mukaan mm. seuraavin toimenpitein:

- Asiakkaille ja järjestöille järjestetään foorumeita (työkokoukset, työpajat tms.), joissa voidaan ideoida, kommentoida ja arvioida hanketta
- Järjestön edustus on mukana hankkeen ohjausryhmässä
- Kokemus- ja kehittäjäasiakkaiden mukanaolo monialaisissa kehittäjätiimeissä

Työkykyhankkeessa on suunniteltu **kansalaisjärjestötoiminnan ja järjestöjen** osaamisen hyödyntämisestä sekä kohderyhmien tavoittamisesta, aktivoimisesta ja asiakaslähtöisten palvelupolkujen rakentamisesta seuraavin toimenpitein:

- Alueellisten ja paikallisten yhdistysten avulla voidaan tavoittaa kohderyhmiä
- Tunnistetaan vammaisjärjestöissä oleva asiantuntemus kohderyhmänsä haasteista ja tuen tarpeista, mm. järjestöissä olevat työkykykoordinaattorit, vammaisyrittäjät
- Järjestöjen tarjoama koulutus

3.6 Selvitys toiminnasta, saaduista kokemuksista ja tehdyistä arvioinneista

Kokemukset monialaisen työllisyyspalvelu **AIMOn toiminnasta** ovat erittäin hyviä sekä henkilöstön että asiakkaiden näkökulmasta. AIMOsta on saatavilla päivittäin Kelan palvelut, TE-palvelut sekä Seinäjoen kaupungin sosiaali-, terveys ja työllisyyspalvelut henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaiden käytössä ovat Kelan ja TE-toimiston sähköiset palvelut, jotka täydentävät henkilökohtaista asiakaspalvelua. Samoissa tiloissa toimii myös Ohjaamo Seinäjoki.

Erityisesti monialaista palvelua tarvitsevat asiakkaat ovat hyötynneet AIMOn toimintamallista, jossa useita asioita saadaan ratkaistua kerralla. AIMOn palveluprosessiin kuuluu omaohjaaja-toiminta, jossa päävastuu asiakkaan tilanteesta on yhdellä, palvelutarpeen perusteella määräytyneellä, omaohjaajalla. Hän kokoaa yhdessä asiakkaan kanssa tarvittavan verkoston ja tarvittavat palvelut asiakkaan tueksi kohti työtä tai koulutusta. Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään mm. Kykyviisaria. Asiakkaalla on käytössään myös laaja yksilövalmennuksen palveluvalikoima (mm. hankkeet ja työllisyyspalvelut, työpaja). Yksilövalmentaja tukee asiakasta kohti tavoitteita, rinnalla kulkien.

AIMOn toimintamalli on mahdollistanut jatkuvan oppimisen ja saumattoman yhteistyön eri organisaatioiden työntekijöiden kesken. AIMOn toimintaan kuuluvat kiinteästi terveyspalvelut. Näiden palvelujen merkitys on korostunut mm. pitkään työttömänä olleilla asiakkailla ja asiakkailla, joiden työkykyä tulee selvittää. Myös Kelan läsnäolo on keskeinen, kun asiakkaalle pohditaan kuntoutukseen tai työkyvyn selvittämiseen liittyviä palveluja. Asiakkaiden palvelupolut ovat sujuvoituneet ja nopeutuneet kun asiakkaan kokonaistilanne voidaan kartoittaa yhteistyössä eri toimijoiden kesken. AIMOssa on pystytty ehkäisemään asiakkaiden tipahtamista palveluiden ja organisaatioiden väliin.

OSMO-hankkeen yhtenä tavoitteena oli kehittää palvelutarpeen tunnistamista sekä luoda työ- ja työtoimintakyvyn arviointiin yhtenäinen käytäntö. Palvelutarpeen tunnistamisessa ja kehittämisessä hyödynnettiin jo olemassa olevaa materiaalia ja tehtyä kehittämistyötä. Tuloksena valmistuivat työohje monitoimijaiseen työ- ja toimintakyvyn arviointiin, työkalupakki sekä kokemustoimijoiden kanssa tehty asiakasesite, jotka ovat löydettävissä Etelä-Pohjanmaan monialaisen yhteispalvelun kotisivulta: <https://www.eptyp.fi/tyo--ja-toimintakyvyn-arviointi>. Työkykyohjelman myötä näiden juurruttamista ja jalkauttamista maakunnallisen monitoimijaisen verkoston käyttöön voidaan syventää. OSMO-hankkeen tavoitteena oli myös vahvistaa monialaisen yhteispalvelun ja aikuissosiaalityön verkoston ammattilaisten osaamista.

Monitoimijaisen työ- ja toimintakyvyn arvioinnin työohje sisältää kootusti tietoa työelämän ulkopuolella olevien asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn arvioinnin vaiheista: palvelutarpeen arvioinnista ja tunnistamisesta, tietojen kokoamisesta ja suunnitelman laatimisesta sekä erilaisista palveluista, joita arvioinnin aikana voidaan hyödyntää. Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin menetelmien työkalupakkiin on koottu arvioinnissa hyödynnettäviä mittareita ja menetelmiä sekä hyödyllisiä sivustoja.

4 HANKKEEN ORGANISOINTI

4.1 Hankkeen toteutus, ohjaus ja talous

TOIMEKSI -hankkeen hallinnoijana toimii Seinäjoen kaupunki. Hankehallinnoijan tehtäviin kuuluu huolehtia hankkeen toteuttamisesta suunnitellun mukaisesti. Hallinnoija vastaa toteumaraporttien ja maksatushakemusten tekemisestä sekä huolehtii tarvittaessa selvitysten ja tietojen antamisesta valtionapuviranomaiselle (STM ja Lounais-Suomen AVI) sekä muusta yhteydenpidosta valtionapuviranomaisiin. Hankehallinnoija vastaa myös valtionavustusselvityksen tekemisestä hankkeen päätyttyä.

Hankkeeseen osallistuvat Etelä-Pohjanmaan kunnat ja kuntayhtymät sekä Isonkyrön kunta ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, jotka tekevät hankkeen toteuttamisesta sopimuksen hanketta hallinnoivan tahon kanssa. Hanke kattaa 100 % maakunnan väestöstä ja Eskoon osatavoitteet kattaa lisäksi osan Pohjanmaan

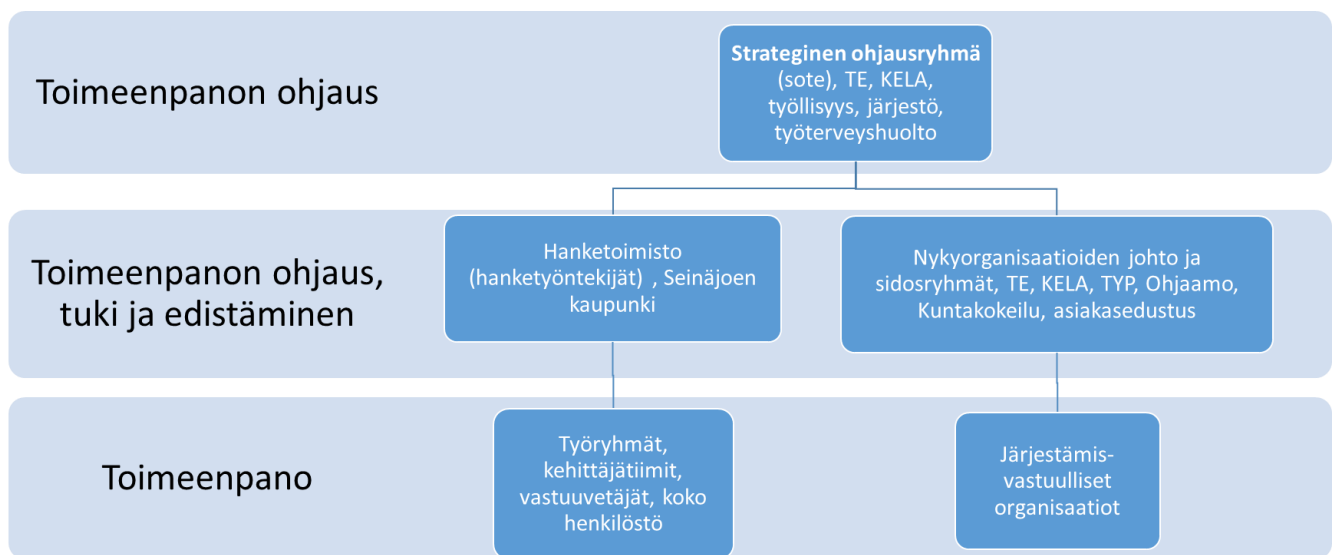
maakunnasta. Kunnat ja kuntayhtymät kokevat Työkykyhankkeen täydentävän Tulevaisuuden Sote-keskus-hanketta ja huomioivan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat asukkaat, sekä asukkaat, joilla on useita samanaikaisia haasteita työllistymisen esteenä.

Ohjausrakenne

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan on muodostettu strateginen ohjausryhmä. TOIMEKSI-työkykyohjelman hankkeen toteutuksessa on tarkoitus käyttää yhteistä ohjausryhmää, täydennettynä TE-toimiston ja Kelan edustajilla sekä edustus kunnan tai kuntien työllisyyspalveluista että Kelasta ja työterveys-huollosta. Mukaan otetaan edustus Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymästä ja vammaisjärjestöstä. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelman toimeenpanoa varten on muodostettu myös poliittinen ohjausryhmä, joiden lisäksi ohjausrakenteessa on kuntajohtajien työryhmä (Kuvio 1.).

Hallinnoija, Seinäjoen kaupunki nimeää strategiseen ohjausryhmään edustajat perustason sosiaali- ja terveydenhuollosta, perusterveydenhuollon yksiköstä, sosiaalialan osaamiskeskuksesta ja alueella toimivista kolmannen sektorin toimijoista sekä EPSHP ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymästä. Ohjausjärjestelmä on yhteinen Rakenneuudistushankkeen kanssa.

Poliittinen ohjausryhmä on muodostettu hankkeen valmistelun poliittisten piirijärjestöjen nimeämänä ja se noudattaa maakunnallisen liiton hallituksen voimasuhteita. Alueella on toiminut edellisen sote-uudistuksen ja nykyisen Marinin hallituksen sote-uudistuksen aikana maakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijaryhmä, joka on antanut ohjausta esim. valtionavustushakujen suunnittelussa.

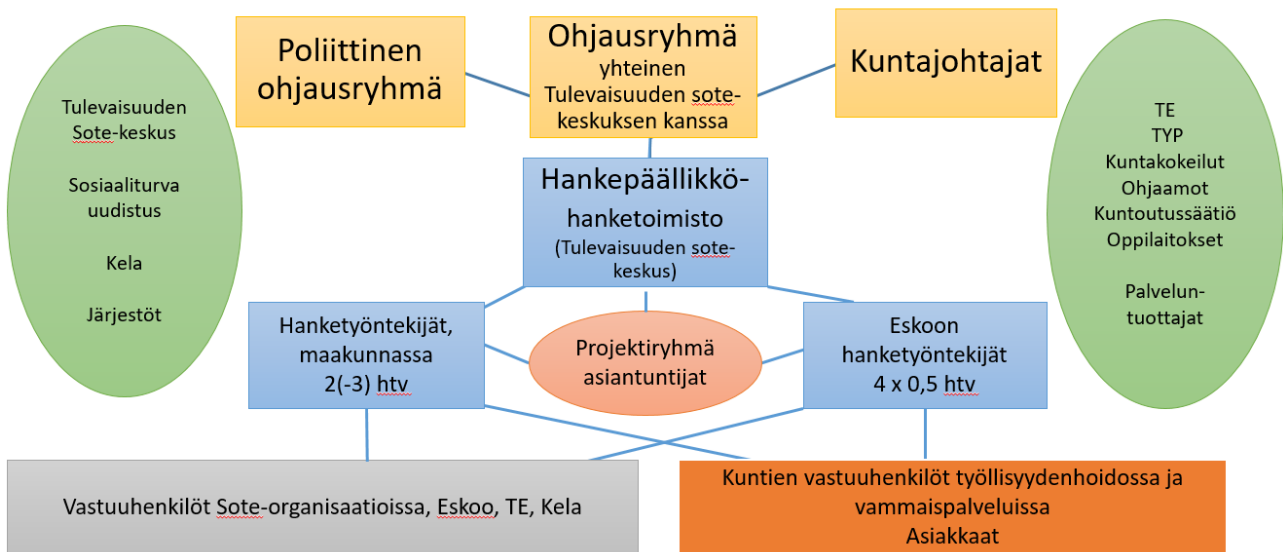
Kuvio 1. TOIMEKSI-hankkeen ohjausrakenne

Hankehenkilöstö

Hankepäällikkönä toimii Tulevaisuuden sote-keskuksen hankepäällikkö. Hankkeeseen palkataan 2(-3) hankeyöntekijää. Eskoon osahankkeeseen palkataan lisäksi 4 henkilöä, kullakin 50% työaika. Hanketiimin tueksi perustetaan projektiryhmä. Projektiryhmän tehtävänä on luoda yhteisiä suuntaviivoja sekä tehdä yhteisiä määrittelyjä hankkeen edetessä. Hanketiimin tehtävänä on viedä hyväksytyn valtionavustushankkeen mukaiset kehittämistoimenpiteet mukana oleviin sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioihin sekä TOIMEKSI-hankkeen kumppaneihin (mm. TE ja Kela). Työntekijät hankkeeseen rekrytoidaan hankepäätöksen jälkeen avoimena hakuna.

TOIMEKSI-hanke hyödyntää Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelman hanketoimistoa mm. viestinnän ja taloushallinnon osalta.

TOIMEKSI -hankkeen täytäntöönpanon tuki -Työkykyohjelma

Kuvio 2. TOIMEKSI-hankkeen täytäntöönpanon organisointi.

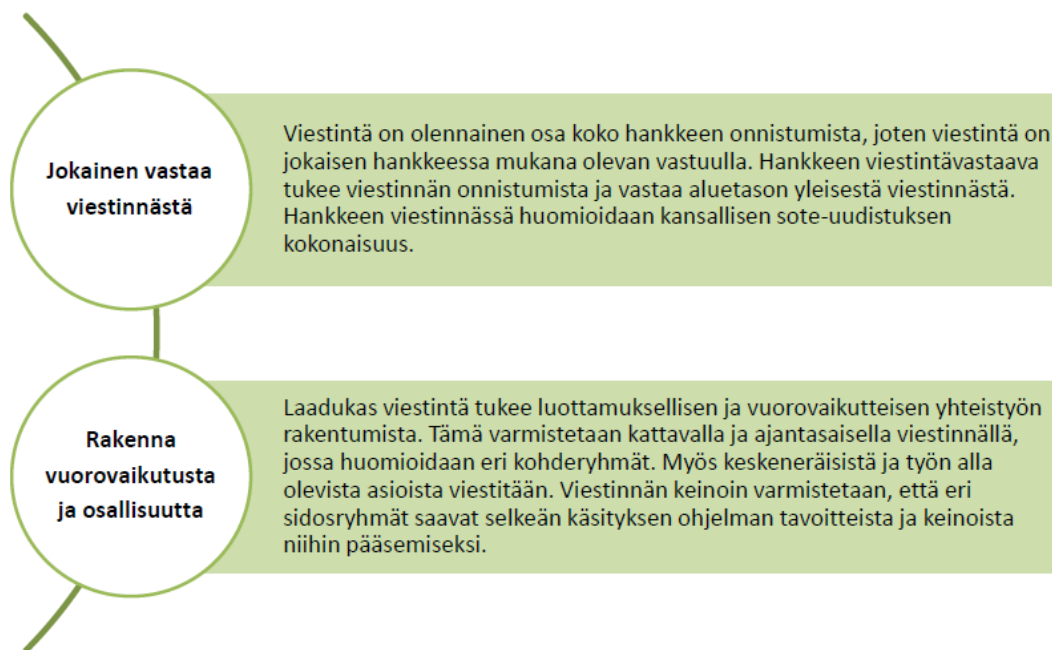
4.2 Hankkeen kustannukset

Etelä-Pohjanmaan maakunnan TOIMEKSI -hankkeen suunniteltu kokonaisbudjetti hankeajalle (1.10.2020 – 31.10.2022) on 773 064 euroa, joka sisältää 20% omarahoitusosuutta 154 613€. Omarahoitusosuudessa mukana olevat kunnat (18) ovat sitoutuneet maksamaan osuutensa 94 746 € (asukasluvun mukaan) ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän omavastuuosuus hankeajalla on 59 867 €. Hankkeelle haetaan valtionavustusta yhteensä 618 451 €. Pääosa hankkeen kustannuksista muodostuu henkilöstökuluista, henkilötyövuosia on mukana viisi (5). Määrärahoihin on varattu asiantuntijapalveluihin kustannuksia (39 000€), joilla katetaan hankkeessa olevien keskeisten ammattilaisten mahdollisuus osallistua valtakunnallisen Työkykyohjelman ohjelman järjestämiin koulutuksiin ja työpajoihin työajalla sekä Eskoon osalta asiantuntijalääkärin palkkioihin. Liitteenä olevassa taulukossa 1 on koko hankkeen talousarvio sekä Seinäjoen kaupungin osuus hankkeesta ja taulukossa 2 koko hankkeen talousarvio sekä Eskoon osahankkeen talousarvio.

4.3 Viestintä

TOIMEKSI-hanke nivoutuu osaksi Seinäjoen kaupungin hallinnoimaa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus hankehallinnoinnin kokonaisuutta. Hankkeen suunnitteluvaiheessa on päädytty toteuttamaan alueellinen viestintä osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen viestintää. TOIMEKSI-hankkeen hankejohtaja ja hanketyöntekijät vastaavat yhdessä assistentin kanssa hankealueen viestinnästä.

Työkyky-ohjelman viestinnästä on tehty ohjeistus kansallisella tasolla sekä liitteenä oleva viestintäsuunnitelma alueelliselle tasolle. Jokainen hankkeessa oleva on vastuussa viestinnän onnistumisesta. Laadukkaalla viestinnällä edistetään luottamuksellisuutta ja rakentavaa vuorovaikutteista osallisuutta.

Kuvio 3. Viestintäsuunnitelman lähtökohdat.

4.4 Riskit ja niihin varautuminen

Osaavan ja sitoutuneen hankehenkilöstön saaminen on hankkeen tavoitteiden toteutumisen kannalta ensisijaista. Etelä-Pohjanmaalla on kahdeksan eri sote-organisaatiota ja 17 kuntaa (1.1.2021 mukaan lukien Iso-kyrö). Yhtenä riskinä saattaa olla organisaatioiden sitoutuminen useisiin valtionavustusohjelmiin samanaikaisesti.

Hankkeen melko lyhyt toteuttamisaika sekä verkoston laajuus ja monialaisuus ovat riskejä isojen toiminnallisten muutosten aikaansaamiseksi eri organisaatioissa. Hankehenkilöstön ja yritysten sitoutuminen haastaviin asiakkaisiin on myös vaativaa ja tarvitsee erityistä osaamista. Riskeihin on pyritty varautumaan valmistelun aikana ottamalla mukaan laajasti eri organisaatioita ja pyytämällä mukaan kommentteja ja henkilöstön tarpeita ohjelman tavoitteista lähtien.

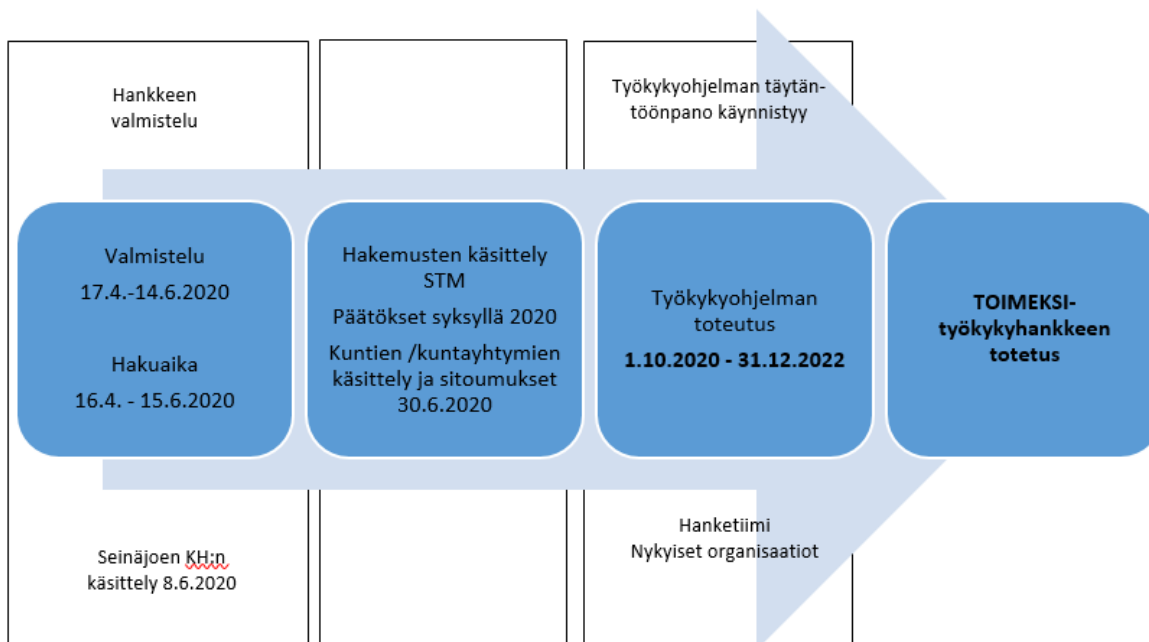
Oikea-aikaisella viestinnällä ja suunnitellulla yhteistyöllä hanketoimisto ja hankehenkilöstö tekevät yhteistyötä organisaatioiden vastuuhenkilöiden kanssa hankkeen toimeenpanon aikana.

Hankkeen seuranta ja arviointi on suunniteltu siten, että riskit tunnistetaan varhain ja pyritään huomioimaan heti toteutuksessa. Tavoitteiden toteutumista seurataan oma-arviointina suunnitellusti sekä kansallisen ohjelman mukaisesti. Poliittinen ohjausryhmä ja alueet ovat tiiviisti mukana hankkeen seurannassa ja arvioinnissa. Ohjausryhmän työskentely on säännöllistä.

Hankehenkilöstö yhdessä hankeorganisaation ja organisaatioiden kanssa vastaa riskeihin varautumisesta ja tavoitteiden toteutumisesta. Hankkeen toimenpiteet pidetään hallittavina ja keskitytään suunniteltuihin kokonaisuuksiin, jotta hankesuunnitelmaan kirjatut tavoitteet saavutettaisiin.

4.5 Hankkeen toteuttamisaikataulu ja tulosten hyödyntäminen

Rahoituspäätöksen varmistuttua ja hankkeen käynnistymisen jälkeen tarkennetaan TOIMEKSI-hankkeen toimeenpanosuunnitelmaa. Varsinainen toteutus alkaa kartoituksilla, jotka liittyvät alueen palvelukokonaisuuksiin sekä työkyvyn palveluiden nykytilaan. Hankkeen toimeenpanon alkuvaiheessa kootaan monialaiset tiimit ja sidosryhmät viemään hanketta tavoitteiden mukaan eteenpäin. Toimeenpanossa huomioidaan tehty kehittämissuunnitelma ja kansallisen Työkykyohjelman mukaisen ohjaus.

Kuvio 4. Toteutuksen aikataulu.

Hankkeessa kehitettyjä toimintamalleja, yhdessä tekemisen tapoja ja tuloksia tullaan hyödyntämään jo hankkeen aikana organisaatioiden omassa työssä, mutta myös eri toimijoiden välisessä yhteistyössä. Organisaatioiden työntekijät osallistuvat hankkeen toimintaan ja kehittämistyöhön hankkeen aikana, jolloin tulosten implementointi on mahdollista. Hankkeen tuloksia esitellään TOIMEKSI –hankkeen eri foorumeilla sekä hankkeen ohjausrakenteessa oleville tahoille ja sidosryhmille. Innokylään viedään kehitettyjen / käyttöön otettujen toimintamallien kirjaukset.

5 SEURANTA JA ARVIOINTI

TOIMEKSI-hankkeen arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisen Työkykyohjelman ohjeistuksen mukaista arviointia. TOIMEKSI-hankkeen hankepäällikkö vastaa arviointiin liittyvien tehtävien koordinoinnista alueella sekä toimii arviointitutkimuksen ja arvioinnin yhdyshenkilönä THL:n ja TTL:n ja hankkeen välillä. Hankkeessa osoitetaan resurssia ja valmiudet hankkeeseen osallistuvien osatyökykyisten työttömien asiakasprosessien seurantaan (kartoitukset, palvelupolut, seuranta- ja rekisteridatan huolehtiminen). TOIMEKSI-hanke ja mukana olevat ammattilaiset osallistuvat arviointiin liittyvään yhteistyöhön huomioiden myös THL:n ja TTL:n haastattelut ja kyselyt sekä auttavat edellä mainittuja tahoja tavoittamaan asiakkaita, työnantajia ja muita tarvittavia tahoja.

Itsearviointia toteutetaan TOIMEKSI -hankkeessa kehittävänä arviointina, jolla tuetaan kehittämistoimintaa tavoitteiden suuntaisesti. Ohjelman tavoitteiden toteuttamista seurataan ja arvioidaan oma-arvioinnin avulla sekä kansallisilla mittareilla. Itsearvioinneissa hyödynnetään taulukoita 1., 2. ja 3.

Toimenpiteiden ja prosessien toteutumista seurataan Hankesalkku-palvelussa. Seinäjoen kaupunki hankehallinnoijana raportoi hankkeessa määritellyn aikataulun mukaisesti hankkeen etenemisestä Hankesalkku-palveluun. Päämääränä on, että hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyin toimenpiteiden ja prosessien raportoinnin avulla saadaan riittävä kuva hankkeen etenemisestä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Raportoivat tietosisällöt määritellään tarkemmin hankkeen alkaessa.

Hankesuunnitelman liitteenä toimitetaan erillinen arviointisuunnitelma (liite 4). Myös hankkeen viestintäsuunnitelma on laadittu hankesuunnitelman liitteeksi, josta löytyy myös suunnitelma hankkeen tulosten jalkauttamisesta hankkeen aikana.